

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ БАЊА ЛУКА
FACULTY OF PHILOSOPHY BANJA LUKA
Булевар војводе Петра Бојовића бр. 1а, Бања Лука
телефон: 051/322-780, 322-790, 323-080, 323-530
e-mail: fil.fakultet@blic.net

Број: 07/3.2391-1/13
Дана: 18.12.2013. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10, 104/11 и 84/12) Наставно-научно вијеће Факултета, на сједници одржаној 18.12.2013. године, донијело је сљедећу

О Д Л У К У

о усвајању Извјештаја Комисије за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације

1.

Усваја се Извјештај Комисије за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације кандидата мр Перице Иванека, под насловом „УТИЦАЈ ИНТЕРАКТИВНОГ УСАВРШАВАЊА НАСТАВНИКА ЗА НЕНАСИЛНУ КОМУНИКАЦИЈУ И РЕСПОНСИБИЛНУ ИНТЕРАКЦИЈУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНА ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА СРЕДЊЕ ШКОЛЕ“.

2.

За ментора се одређује др Миле Илић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци.

3.

Саставни дио ове Одлуке је извјештај Комисије за оцјену испуњености услова кандидата и теме.

4.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Именованом
2. Архиви
3. Рачуноводству
4. У досије

Д Е К А Н

Проф. др Драго Бранковић

Komisija za ocjenu podobnosti teme i kandidata za izradu doktorske disertacije „**UTICAJ INTERAKTIVNOG USAVRŠAVANJA NASTAVNIKA ZA NENASILNU KOMUNIKACIJU I RESPONSIBILNU INTERAKCIJU NA OBRAZOVNO-VASPITNA POSTIGNUĆA UČENIKA SREDNJE ŠKOLE**”

**NAUČNO- NASTAVNOM VIJEĆU
FILOZOFSKOG FAKULTETA UNIVERZITETA U BANJALUCI**

Rješenjem naučno-nastavnog vijeća Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjaluci, od 02.12. 2013. god., broj: 07/2255-3/13. izabrani smo u Komisiju za ocjenu podobnosti teme i kandidata doktorske disertacije: *Uticaj interaktivnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju na obrazovno-vaspitna postignuća učenika srednje škole* kandidata mr. Perice Ivanek. Zahvaljujući na povjerenju, nakon analize dostavljene dokumentacije Komisija Vijeću podnosi sljedeći

IZVJEŠTAJ

1. BIOGRAFSKI PODACI, NAUČNA I STRUČNA DJELATNOST KANDIDATA

Kandidat Perica Ivanek je rođen 1972. godine u Tuzli. Osnovnu školu je završio u Tinji, a u Tuzli 1991. g. srednju Medicinsku školu. Nastavnički fakultet, odsjek pedagogija, završio je u Mostaru 2007. godine, gdje je takođe završio i postdiplomski studij 2011.godine. Kao školski pedagog je radio u II Osnovnoj školi u Srebreniku 2008. godine, a od aprila 2009. godine zaposlen je kao pedagog u JU Poljoprivrednoj i medicinskoj školi u Brčko distriktu BiH. Kandidat je pohađao brojne seminare i savjetovanja, a na nekim i u svojstvu predavača.

Kandidat Perica Ivanek je u oktobru 2013.godine objavio naučnu monografiju pod nazivom: „*Sukobi u komunikaciji učenika i nastavnika*“, veoma dobro ocjenjenu od strane recenzenata, istaknutih i priznatih profesora: doc.dr. Husejna Musića, prof.dr. Mileta Ilića i prof.dr. Ruže Tomić.

Pored monografije, kandidat je objavio i nekoliko naučnih i stručnih radova.

a) Naučni radovi:

1. Stil rada nastavnika kao faktor sukoba u komunikaciji između učenika i nastavnika, koautor Husejn Musić. Mostar: *Educa*, 2012 V, br. 5, str. 113-125.
2. *Razredna klima kao faktor sukoba u komunikaciji između učenika i nastavnika* (2012), koautorke Biljana Mikić i Jasmina Karabašić, Banja Luka: Aperion, II Međunarodna konferencija sportske nauke i zdravlja, Banjaluka, 10 stranica.

3. *Pozicija učenika i nastavnika u nastavi kao faktor sukoba u komunikaciji*; (april 2012., VIII Kongres crnogorske sportske akademije /IX naučna konferencija/, Nikšić, Crna Gora), 10 stranica.;

b) Stručni radovi:

1. *Razredna klima u funkciji stvaranja kvalitetne komunikacije i interakcije u nastavi* (2011). Mostar: Sportski logos, godina 9, broj 16/17., 6 stranica.
2. *Lideri promjena*, (maj, 2013., VI Međunarodna interdisciplinarna naučno-stručna konferencija Vaspitno-obrazovni i sportski horizonti, Subotica, R. Srbija);

Bibliografske jedinice kandidata iz oblasti na koju se odnosi tema doktorske disertacije

U svom dosadašnjem naučnom i stručnom radu kandidat je pokazao visok stepen zainteresovanosti i metodološke osposobljenosti za izvođenje istraživanja koja se tiču tematike vaspitno-obrazovnog rada. Radovi kandidata koje navodimo u daljem tekstu su u oblasti poboljšanja vaspitno-obrazovnog rada kroz uspostavljanje kvalitetnijih interpersonalnih odnosa nastavnika i učenika, viši stepen interakcijske povezanosti i iskrenije komunikacije, što govori o kandidatovoj tematskoj i istraživačkoj pripremljenosti i metodološkoj orijentaciji za izučavanje predložene tem. Stoga se očekuje da će kandidat uspješno realizovati istraživanje na predloženu temu.

Autor je knjige:

- *Sukobi u komunikaciji učenika i nastavnika* (2013). Brčko distrikt BiH: Tang-art.

Knjiga kandidata mr. Perice Ivaneka „*Sukobi u komunikaciji učenika i nastavnika*“, predstavlja originalnu naučnu monografiju i rezultat je uspješnog teorijsko-metodološkog utemeljenja, provedenog empirijsko-neeksperimentalnog istraživanja, rasvjetljavanja, aktueliziranja, analize i sinteze dobijenih rezultata istraživanja trajno aktuelnog problema sukoba u komunikaciji učenika i nastavnika u nastavnoj praksi, posmatranog sa pedagoškog, didaktičko-metodičkog, sociološkog, psihološkog, komunikološkog, historijskog i drugih polazišta. Značaj monografije je veoma veliki, jer može poslužiti kao osnova nastavnicima za stručno usavršavanje i kreiranje novih rješenja u komunikacijsko-interakcijskom odnosu sa učenicima i drugim učesnicima nastavnog procesa.

Sažeto prikazujemo tri (3) naučna rada kandidata iz područja prijavljene teme doktorske disertacije.

1. Rad „*Stil rada nastavnika kao faktor sukoba u komunikaciji između učenika i nastavnika*“ (uz mr Pericu Ivaneka koautor je H. Musić) sadrži 4 poglavlja. U teorijskom pristupu problemu komparirana su dva stila rada nastavnika (klasični-autokratski i kreativan-demokratski) i njihova povezanost sa vidovima komunikacije i interakcije u nastavi, a posebno sa nesporazumima i sukobima između učenika i nastavnika. Drugi dio rada sadrži obrazložene uobičajene elemente metodologije empirijskog neeksperimentalnog istraživanja. U okviru trećeg dijela rada pregledno su prikazani i korektno analizirani rezultati identifikacije indikatora koji sprječavaju sukobe u komunikaciji između učenika i nastavnika kao i onih indikatora koji iniciraju i pospješuju takve sukobe. Iz pokazatelja deskriptivne i neparametrijske statistike u četvrtom dijelu rada izveden je sintetički zaključak.

2. Rad „Razredna klima u funkciji stvaranja kvalitetne komunikacije i interakcije u nastavi“ (gdje je Ivanek prvi autor u četvoročlanom timu) sadrži naučno-teorijska rasvjetljavanja determinanti, obilježja i posljedica komunikacijsko-interakcijske klime u nastavnom procesu, te uloge nastavnika u uspostavljanju razredne radne klime.

3. U radu „Pozicija učenika i nastavnika u nastavi kao faktor sukoba u komunikaciji“, Perica Ivanek je sažeto izložio teorijska polazišta empirijskog istraživanja i glavne komponente metodološkog koncepta, a zatim je detaljnije analizirao u pet tabela razvrstane statističke pokazatelje indikatora koji sprječavaju ili iniciraju sukobe u interpersonalnoj komunikaciji u nastavi a potiču prema procjenama ispitanika (učenika i nastavnika) iz pozicija neposrednih učesnika nastave u srednjoj školi.

U nekoliko svojih radova kandidat je pisao o pojmu, odnosno o svojstvima, značenjima i odnosima među direktnim učesnicima nastavnog procesa, učenicima i nastavnicima, a posebno o kvalitetu uspostavljene komunikacije i interakcije, odnosno faktorima koji utiču na njeno narušavanje. Poznato je da od kvaliteti uspostavljenih odnosa nastavnika i učenika, razredne klime u nastavnom procesu, zavisi kvalitet komunikacije na relaciji nastavnik-učenik, što će bitno uticati na odnos učenika prema nastavi, predmetu i konkretnim sadržajima koji se usvajaju. Usvojenost pojmova komunikacija i interakcija možemo posmatrati sa pedagoškog i didaktičko-metodičkog aspekta, a stepen ostvarene interakcijske povezanosti u odnosu nastavnika i učenika je faktor koji ima odlučujuću ulogu u postizanju dobrih rezultata učenja i poučavanja. Osnovna karakteristika kvalitetnog znanja je usvojenost pojmova. Uspješnost elaboracije navedenih pojmova, osvještavanje važnosti istih kod naših nastavnika, promjena njihovih stavova i uvjerenja o neophodnosti nenasilne komunikacije i responsibilne interakcije pogotovo na uzrastu srednjoškolaca, pokazuju da se može očekivati odgovarajuća naučna zasnovanost pripreme prijavljene disertacije.

Podobnost kandidata

Priloženi projekat i navedena literatura, te dugogodišnje iskustvo kandidata kao nastavnika i školskog pedagoga, istraživača pedagoške teorije i prakse, uveravaju nas da će kandidat uspješno uraditi, istražiti, interpretirati i naučno elaborirati navedeni projekat, odnosno temu i da će istu uspješno napisati i javno odbraniti pred kompetentnom Komisijom. U svom dosadašnjem radu, kandidat je uspješno radio na istraživanju i publikovanju radova iz oblasti komunikacijsko-interakcijskog odnosa u nastavi, značajnih pedagoških pitanja vezanih za odnos nastavnik-učenik i refleksiju istog na ishode učenja učenika, te smatramo da će dosadašnje iskustvo, znanje, originalnost i objektivnost istraživača doprinijeti da se uspješno istraži, napiše i odbrani doktorska disertacija iz ove oblasti. Smatramo da publikovani radovi kandidata pokazuju da ima smisla za naučno-istraživački rad i da sa uspjehom može raditi na realizaciji navedene teme za doktorsku disertaciju. Kandidat je magistar edukacijskih nauka. Ima objavljenu naučnu monografiju i tri naučna rada iz problemskog područja prijavljene doktorske disertacije.

Iz navedenog se može zaključiti da je kandidat podoban za izradu predložene teme za doktorsku disertaciju.

2. Značaj i naučni doprinos istraživanja

Baveći se pozivom školskog pedagoga svakodnevno se susreće s mnogobrojnim poteškoćama i problemima u realizaciji nastavnog procesa, posebno odgojnog djelovanja nastavnika, i posljedica koje takvo stanje ima na učenike. Uzroci su tome veoma različiti. Nekada se radi o manjim, a nekada o većim poteškoćama i problemima, a posebno se ističu odgojni problemi u razredu, za vrijeme nastave i odmora, problemi koji nastaju u učionici između nastavnika i učenika, ali i između samih učenika. Učenici izražavaju svoje nezadovoljstvo odnosom pojedinih nastavnika prema njima, tuže se na postupke nastavnika kao i na njihov tretman kao učenika. Nerijetko u suzama traže pomoć pedagoga, direktora, roditelja... A s druge strane imamo bespomoćne nastavnike, koji se, također, obraćaju školskom pedagogu tražeći savjet, podršku, pomoć u rješavanju nastalih problema. Jedni optužuju druge da nisu u pravu, da ih nisu saslušali i razumjeli. Školski pedagog je tu da ih sasluša, da ih razumije, ali da im i pomogne. Upravo su ovo praktični pedagoški razlozi odabira navedene teme. Naime, planirano istraživanje ima naučni i društveni značaj.

Izabrana tema, kao i rad na doktorskoj disertaciji, posvećen je naučnom istraživanju mogućnosti unapređivanja komunikacijsko-interakcijskih kompetencija nastavnika interaktivnim stručnim usavršavanjem, što bi vodilo ostvarenju kvalitetnijih interpersonalnih odnosa i poboljšanju obrazovno-odgojnih postignuća učenika u srednjoj školi.

Problem ovog naučnog eksperimentalno-empirijskog istraživanja je uticaj interaktivnog stručnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i odgovornu interakciju na obrazovno-vaspitna postignuća učenika srednje škole.

Predmet istraživanja obuhvata interaktivno usavršavanje nastavnika i unapređivanje njihovih profesionalnih kompetencija za nenasilne interpersonalne komunikacije i odgovorne interakcije sa učenicima u predmetnoj nastavi i na časovima odjeljenjske zajednice, te istraživanje dejstva tih procesa na povećavanje obrazovno-vaspitnih postignuća učenika.

Cilj, zadaci i hipoteze doktorske disertacije

Polazeći od kritičke analize tradicionalnog modela stručnog usavršavanja nastavnika, cilj ovog rada je, eksperimentalnim djelovanjem, koristeći inovativne interaktivne metode stručnog usavršavanja nastavnika, uticati na nastavnike, usavršavajući njihove kompetencije u segmentu međuljudskih odnosa i socijalne interakcije, koje bi oni prenosili na učenike, što bi u konačnici dovelo do većih vaspitno-obrazovnih postignuća učenika.

Složenost cilja ovog istraživanja determinisala je istraživačke zadatke, koji su njegova operacionalizacija i u čijoj su funkciji, te s tim u vezi, zadaci ovog rada bi bili: utvrditi da li će nakon provedenog interaktivnog stručnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i odgovornu interakciju, učenici postići u prosjeku statistički značajno bolje rezultate u odnosu na inicijalno ispitivanje i tradicionalno (predavačko) usavršavanje u sledećim segmentima:

1. prosječnim ocenama uspjeha u učenju iz dva izabrana predmeta (1 općeobrazovni i 1 stručni predmet u E_1 -grupi),
2. prosječnoj ocjeni općeg uspjeha učenika E_1 -grupe.

3. u intenzitetu stavova nastavnika prema nenasilnoj komunikaciji sa učenicima,
4. u demokratskoj participaciji učenika u pripremanju, izvođenju i vrednovanju nastavnog procesa,
5. u ocjeni iz vladanja učenika,
6. u intenzitetu pozitivnih stavova učenika prema nastavnicima, nastavi i učenju,
7. u intenzitetu pozitivnih stavova nastavnika prema učenicima, nastavi i učenju,
8. u intenzitetu pozitivnih stavova nastavnika prema socijabilnosti i empatičnosti,
9. u intenzitetu pozitivnih stavova nastavnika prema učešću u interakciji i komunikaciji u nastavi,
10. u intenzitetu stavova nastavnika i učenika prema motivaciji za učenje.

Kandidat u disertaciji za polazište uzima *generalnu hipotezu*: Pretpostavljamo da će *interaktivno stručno usavršavanje nastavnika za nenasilnu komunikaciju i responsabilnu interakciju, uticati na unapređenje njihovi komunikacijsko-interakcijskih kompetencija u nastavi, što će dovesti do postizanja statistički značajno boljih obrazovno-vaspitnih rezultata učenika nego kod uobičajene „tradicionalne nastave“*.

Ova generalna hipoteza ima i slijedeće *pomoćne hipoteze*:

1. Pretpostavljamo da će postignuće učenika (ishodi ili rezultati učenja i vladanja), ostvareni u radu sa nastavnicima koji su interaktivno osposobljavani za nenasilnu komunikaciju i responsabilnu interakciju, biti statistički značajno bolji u odnosu na postignuće učenika koji su radili sa nastavnicima koji se usavršavaju na tradicionalan (predavački) način ;
2. Očekujemo da će nastavnici nakon provedenog interaktivnog stručnog usavršavanja za nenasilnu komunikaciju i responsabilnu interakciju, postići u prosjeku statistički značajno bolje rezultate u odnosu na inicijalno ispitivanje i tradicionalno (predavačko) usavršavanje, u intenzitetu pozitivnih stavova nastavnika prema nenasilnoj komunikaciji sa učenicima;
3. Pretpostavljamo da će nastavnici, nakon provedenog interaktivnog stručnog usavršavanja za nenasilnu komunikaciju i responsabilnu interakciju, postići u prosjeku statistički značajno bolje rezultate u odnosu na inicijalno ispitivanje i tradicionalno (predavačko) usavršavanje u intenzitetu pozitivnih stavova nastavnika prema responsabilnoj interakciji u odgojno-obrazovnom procesu, vezano za demokratsku participaciju učenika u pripremanju, izvođenju i vrednovanju nastavnog procesa;

4. Vjerujemo da će nakon provedenog interaktivnog stručnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju, učenici postići u prosjeku statistički značajno bolje rezultate u odnosu na inicijalno ispitivanje i tradicionalno (predavačko) usavršavanje, u intenzitetu pozitivnih stavova prema nastavnicima, nastavi i učenju;
5. Vjerujemo da će nastavnici, nakon provedenog interaktivnog stručnog usavršavanja za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju, postići u prosjeku statistički značajno bolje rezultate u odnosu na inicijalno ispitivanje i tradicionalno (predavačko) usavršavanje u intenzitetu pozitivnih stavova nastavnika prema učenicima, nastavi i učenju;
6. Očekujemo da će nastavnici, nakon provedenog interaktivnog stručnog usavršavanja za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju, postići u prosjeku statistički značajno bolje rezultate u odnosu na inicijalno ispitivanje i tradicionalno (predavačko) usavršavanje u intenzitetu pozitivnih stavova nastavnika prema socijalnosti i empatičnosti;
7. Pretpostavljamo da će nastavnici, nakon provedenog interaktivnog stručnog usavršavanja za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju, postići u prosjeku statistički značajno bolje rezultate u odnosu na inicijalno ispitivanje i tradicionalno (predavačko) usavršavanje u intenzitetu pozitivnih stavova nastavnika prema učešću u interakciji i komunikaciji u nastavi;
8. Očekujemo da će nastavnici i učenici, nakon provedenog interaktivnog stručnog usavršavanja za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju, postići u prosjeku statistički značajno bolje rezultate u odnosu na inicijalno ispitivanje i tradicionalno (predavačko) usavršavanje u intenzitetu pozitivnih stavova nastavnika i učenika prema motivaciji za učenje.

Aktuelnost i podobnost teme doktorske disertacije

Kao što smo naveli tema za navedenu doktorsku disertaciju je izuzetno aktuelna i malo istražena, a veoma je interesantna za nauku i praksu vaspitanja i obrazovanja. Usavršavanje kompetencija nastavnika vezanih za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju što na kraju treba da rezultira boljim postignućem učenika u učenju i vladanju u srednjoj školi, nedovoljno su istražen faktor u inoviranju nastavnog rada u obrazovanju. Navedeni naučno-istraživački projekat ima za cilj na jedan savremen, inovativan i interaktivan način unaprijediti kompetencije nastavnika u navedenom domenu i s njim u vezi izrada strategije vođenja tog procesa jedno je od značajnih pitanja unapređenja vaspitno-obrazovnog rada.

U teorijskom smislu značaj istraživanja je da se sistem vođenog uopštavanja, bez obzira što će rad tretirati opšte pojmove, zasnuje na naučnoj osnovi, da se učini pokušaj rekonstrukcije tradicionalnog saznanog modela, dajući nužnu pedagošku i didaktičko-metodičku osnovu. Dakle, istraživanje će dati i naučne i praktične rezultate koji će biti od velike koristi za nauku i obrazovanje u cjelini.

Iz svega navedenog je jasno da je tema *Utjecaj interaktivnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju na obrazovno-vaspitna postignuća učenika srednje škole* vrlo aktualna i više nego podobna za obradu u doktorskoj disertaciji, jer treba da odgovori na niz otvorenih pitanja u pedagoškoj teoriji i praksi.

Pregled stanja u području istraživanja (kod nas i u svijetu)

U dostupnoj literaturi nisu identifikovani radovi koji su se direktno bavili pedagoškim i didaktičko-metodičkim aspektima interaktivnog osposobljavanja nastavnika za usvajanje potrebnih komunikacijsko-interakcijskih kompetencija u vidu nenasilnog komuniciranja i ostvarivanja demokratske participacije učenika. Zbog toga će doktorska disertacija kandidata mr.sc. Perice Ivaneka *Utjecaj interaktivnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju na obrazovno-vaspitna postignuća učenika srednje škole* biti originalan naučno-istraživački rad koji će sa ovih aspekata otkriti značajna naučna i praktična otkrića iz ove veoma interesantne i aktualne oblasti vaspitanja i obrazovanja. Navest ćemo nama dostupne radove koji su na određeni način proučavali i objašnjavali tangentne aspekte ove tematike:

- Brajša, P. (1994). *Pedagoška komunikologija*. Zagreb: Školske novine
- Brajša, P. (1996). *Umijeće razgovora*, Pula: C.A.S.H.
- Bratanić, M. (1993). *Mikropedagogija, interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja*, (III izdanje), Zagreb, Školska knjiga
- Bratanić, M. (1996). *Paradoks odgoja*, Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada
- Bratanić, M. (1997). *Susreti u nastavi*, Zagreb, Školska knjiga
- Bratanić, M. (2008). Pregled kompetencija nastavnika prema izvorima / u rukopisu/, Zagreb
- Branković, D. i Ilić, M. (2003). *Osnovi pedagogije*, Banja Luka, Filozofski fakultet
- Branković, D. i Ilić, M. i drugi (2005). *Inovacije u univerzitetnoj nastavi*, Banja Luka, Filozofski fakultet
- Dunderović R., Radovanović I., Levi S., (2009). *Upravljanje razredom* Psihološki i pedagoški aspekti upravljačke funkcije nastavnika, Beograd, Učiteljski fakultet
- Gordon, T. (1998). *Kako biti uspješan nastavnik*, Beograd: Kreativni centar
- Goleman D. (2002). *Emocionalna inteligencija*, Beograd: Geopoetika
- Goleman D. (2008). *Socijalna inteligencija*, Beograd: Geopoetika
- Glasser, W. (1994). *Kvalitetna škola*, Zagreb: Educa
- Grant, W. (1997). *Resolving conflicts, How to turn conflict into co-operation*, Rockport, MA, Element Books
- Grupa autora, (1998). *Obrazovanje za nenasilnu komunikaciju, Priručnik za nastavnike*, Banjaluka
- Ilić M., (1995). *Cilj, zadaci i sadržaji vaspitno-obrazovnog rada u uslovima savremenih promjena*, Banjaluka, Naša škola 1-2
- Ilić M., (1998). *Od tradicionalne do kvalitetne škole*, Radovi str 253-264, Banjaluka
- Ilić M., (2002). *Responsibilna nastava*, Banjaluka, Atlantik bb
- Ilić M., (2002). *Inovativni modeli vježbi u univerzitetnoj nastavi*, str. 47-115

- Ilić M., (2009). *Inkluzivna nastava*, Filozofski fakultet u Istočnom Sarajevu, Istočno Sarajevo
- Mandić, P. (1977). *Inovacije u nastavi*, Sarajevo, Svjetlost
- Mandić, P. (1980). *Humanizacija odnosa u školi*, Sarajevo, Svjetlost
- Musić, H. (2009). *Mikroorganizacija nastave-determinanta odnosa između učenika i nastavnika*, Tuzla: OFF-SET štamparija
- Musić, H., Muratović A. (2010). *Komunikacija u nastavi*, Tuzla: OFF-SET štamparija
- Musić, H. (2011). *Autoritarna i demokratska komunikacija*, Tuzla: OFF-SET štamparija
- Osmić, I. (2001). *Komunikacije i interakcije u nastavnom procesu: sukob ili saradnja*, Tuzla: Grin
- Suzić N., (1995). *Osobine nastavnika i odnos učenika prema nastavi*, Banjaluka, NUB Petar Kočić
- Suzić N., (1998). *Kako motivisati učenike*, Srpsko Sarajevo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva,
- Suzić N., (1999). *Interakcija kao vid poučavanja i učenja*, Banjaluka, Ministarstvo prosvete RS
- Suzić N., (2005). *Pedagogija za XXI vijek*, Banjaluka, TT centar
- Suzić, N. (1999). *Uticaj kooperativnog učenja na razvoj interpersonalnih sposobnosti i emocionalnosti*, knjiga druga, Interaktivno učenje, Banjaluka, Ministarstvo prosvjete RS i UNICEF

Iz pregleda objavljenih radova o vezi ovog projekta sa dosadašnjim istraživanjima može se zaključiti da se naučna javnost bavila istraživanjem i unapređenjem odnosa učenik-nastavnik, obučavanjem nastavnika za uspostavljanje kvalitetnije komunikacije, radne klime i odnosa sa učenicima, ali ne nalazimo radove koji direktno obrađuju pedagoške didaktičko-metodičke aspekte interaktivnog osposobljavanja nastavnika za usvajanje potrebnih komunikacijsko-interakcijskih kompetencija u vidu nenasilnog komuniciranja i ostvarivanja demokratske participacije učenika u svim etapama nastavnog procesa srednje škole, koji su predmet ovog naučno-istraživačkog rada.

Značaj istraživanja sa stanovišta aktuelnosti u određenoj naučnoj oblasti

U teorijskom smislu značaj istraživanja je da se učini pokušaj rekonstrukcije tradicionalnog modela usavršavanja komunikacijsko-interakcijskih i didaktičko-metodičkih kompetencija nastavnika, primjenom inovativnih interaktivnih metoda, dajući nužnu pedagošku i didaktičko-metodičku osnovu. Dakle, istraživanje će dati i naučne i praktične rezultate koji će biti od velike koristi za nauku i obrazovanje u cjelini.

Iz svega navedenog je više nego jasno da je tema *Uticaj interaktivnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju na obrazovno-vaspitna postignuća učenika srednje škole* vrlo aktuelna i podobna za obradu u doktorskoj disertaciji, jer treba da odgovori na niz otvorenih pitanja u pedagoškoj teoriji i praksi.

Na osnovu navedenih podataka možemo zaključiti da tema nije istražena i da će imati teoretski, praktični i društveni značaj.

Veza sa dosadašnjim istraživanjima

Iz pregleda objavljenih radova, publikacija i dosadašnjih dostupnih istraživanja, može se zaključiti da se naučna javnost bavila istraživanjem i unapređenjem nastavničkih kompetencija kada su u pitanju odnosi direktnih sudionika nastavnog procesa, ali ne nalazimo radove koji direktno i cjelovito obrađuju pedagoške didaktičko-metodičke i komunikacijsko-interakcijske aspekte osvješćivanja pojmova i usvajanja načina nenasilnog komuniciranja i responsibilno- interakcijskog načina djelovanja u nastavi srednje škole, na jedan savremen, interaktivan način, a što jeste predmet ovog naučno-istraživačkog rada.

Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

Priroda problema, cilj, zadaci i hipoteze uticali su na izbor i primjenu metoda u ovom istraživanju. Njihov izbor je uslovljen i opštim metodološkim pristupom u ovom istraživanju, kao i odgovarajućim metodološkim zahtjevima, a u ovom radu bi se koristile slijedeće metode:

- Metoda teorijske analize i sinteze;
- Deskriptivni model na nivou pojedinog nastavnika, razrednika i razreda;
- Servej istraživački metod;
- Eksperimentalni model na nivou škole, školskog pedagoga, organiziranja pedagoških radionica i provođenje eksperimentalnog programa sa ciljem osposobljavanja nastavnika za humanije odnose, nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju (eksperiment sa jednom grupom i eksperiment sa paralelnim grupama);
- Studije slučaja na nivou razreda i pojedinih nastavnika, kao i na nivou škole i školskog pedagoga.

Metoda teorijske analize je i u ovom radu s obzirom na postavljeni problem jedna od osnovnih metoda, iz razloga što problemu treba prići interdisciplinarno, jer je on pedagoški, didaktičko-metodički i komunikacijsko-interakcijski. Neosporno je da empirijski i eksperimentalni rad bez teorijske analize nema uporišta i ishodišta, što onemogućuje izvođenje valjanih zaključaka. Metoda teorijske analize će biti korištena s obzirom na činjenicu da postoji odgovarajući broj naučnih izvora na osnovu kojih je moguće vršiti kvantitativnu, kvalitativnu i kauzalnu analizu te izvesti odgovarajuća uopštavanja. Teorije i pristupi različitih naučnika vezano za izučavanu problematiku izvor su za potrebne podatke i poslužiće nam kao polazna osnova ovog istraživanja.

Eksperimentalna metoda: kada je u pitanju provođenje eksperimentalnog programa, realizirao bi se na način gdje bi bile formirane eksperimentalna i kontrolna grupa nastavnika i učenika. Nastavnici eksperimentalne grupe bi bili aktivno uključeni u eksperiment, od početka,

tj. od izrade eksperimentalnog programa pa do samog kraja. Bili bi upoznati sa materijalima koje će zajedno sa pedagogom upoznati. Teme bi se obrađivale nakon interaktivnih predavanja, koji će biti potkrepljeni aktivnim oblicima rada u kojima će se usvojene spoznaje primjenjivati u odigranim situacijama kao i u realnim uslovima nastavnog rada i vaspitnog rada. Nastavnike će se motivirati i osposobiti za izradu portfolija u kojem će se nalaziti materijali, zadaci, zabilješke, zapažanja i slično. Pratit će se i evidentirati zainteresiranost i uspješnost svakog pojedinog nastavnika u usvajanju temeljnih znanja iz obrađenih tema, kao i provjeravati napredovanje u razvoju njihovih kompetencija za uspostavljanje i održavanje međuljudskih odnosa i uspješnosti komuniciranja. Sistematski će se pratiti svakog pojedinog nastavnika, te će se evidentirati uspješnost spoznatog, kao i primjena tog u neposrednoj nastavnoj praksi, bilo na času predmetne nastave ili razrednika. Za to će se koristiti posebno izrađeni protokoli za sistematsko posmatranje, ankete, intervjui i studija slučaja. Nastavnici će, iz spoznate teorije i uvježbanih praktičnih kompetencija, izdvojiti ono što bi bilo interesantno i važno za njihove učenike, i to s njima, na adekvatan način, prilagođeno njihovom nivou, aktivno obraditi. Sami će, kao akcijski istraživači na svom području, voditi evidencije i sistematski pratiti napredovanje svojih učenika u kompetencijama međuljudskih odnosa i uspješne komunikacije kako na satu predmetne nastave, tako i na času razrednika. Škoski pedagog, kao glavni istraživač, će pratiti i evidentirati uticaj postignuća i kompetencija nastavnika na kvalitetu poučavanja, a oni će kao akcijski istraživači u svom nastavnom predmetu i satu razrednika, pratiti, snimati i evidentirati uspješnost, postignuća i kompetencije učenika.

Kada su u pitanju tehnike ili postupci koje bi koristili u ovom istraživanju, primjenili bi:

- Tehniku sistematskog posmatranja,
- Tehniku anketiranja,
- Tehnika testiranja,
- Studija slučaja i
- Tehniku intervjuisanja.

Prema tome, *instrumenti* u istraživanju biće:

- Protokol sistematskog posmatranja, kojim će se snimati ponašanje nastavnika i uspostavljanje interakcija s učenicima na nastavnom času. Koristila bi se Flandersova tehnika analize interakcije u nastavi (sa eventualnim dopunama koje se odnose na segmente: neverbalna komunikacija i samostalna aktivnost učenika);
- Upitnik za nastavnike, kojim bi se prikupljali podaci, stavovi i mišljenja nastavnika o nastavnom radu i učenicima i tako prikupili pokazatelji koji su neophodni za istraživanje problema.
- Upitnik za učenike, kojim bi se prikupljali podaci, stavovi i mišljenja učenika o nastavnicima, učenju i stavovima prema školi, te tako prikupili pokazatelji koji su neophodne za istraživanje problema.

- Test ličnosti nastavnika (vidjeti koji najviše odgovara potrebama našeg istraživanja) i
- Lista pitanja za intervju, sa tačno utvrđenim, precizno formulisanim pitanjima i njihovim redoslijedom..

Komisija sugeriše i primjenu baždarenih testova znanja učenika.

Očekivani rezultati doktorske disertacije

Doktorska disertacija kandidata mr Perice Ivanek *Uticaj interaktivnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i responsabilnu interakciju na obrazovno-vaspitna postignuća učenika srednje škole* treba da donese nekoliko vrlo značajnih naučnih rezultata:

- Naučno zasnivanje vaspitno-obrazovnog procesa u kojem će uspostavljanje humanijih i kvalitetnijih odnosa između nastavnika i učenika imati centralno mjesto, što bi trebalo dati bolje rezultate kada je u pitanju postignuće učenika;
- bit će istražen novi način interaktivnog stručnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i responsabilnu interakciju;
- istraživaće se uticaj novog nenasilnog komuniciranja nastavnika na učenike uz njihovu pojačanu demokratsku participaciju (responsibilnost), te na njihov uspjeh u učenju i vladanju;
- formirati će se jedan novi model usavršavanja nastavnika koji će voditi ka demokratizaciji odnosa u skladu sa promjenama kojima se teži u savremenim školskim sistemima;
- primjenom istog omogućiće se značajno unaprijeđivanje vaspitno-obrazovnog procesa.

Ime mentora sa obrazloženjem

Prof. dr Mile Ilić, redovni profesor, objavio je 8 naučnih monografija, 16 udžbenika i priručnika u prvim izdanjima, 148 naučnih radova, 36 stručnih radova od kojih je znatan broj blizak oblasti iz koje kandidat priprema disertaciju. Izdvajamo najznačajnije knjige:

A) Izbor monografija i knjiga:

1. *Učenje i nastava različitih nivoa težine*. (1984). Sarajevo: Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva str. 1-119.
- *Nastava različitih nivoa složenosti*. (1992). Banja Luka: "Slovo" str. 1-238.
  - *Savremeni tokovi u pedagogiji*. (1994). Banja Luka: "Novi glas" 1-225.
  - *Inovacije u nastavi biologije i poznavanja prirode* (prvi autor u koautorstvu sa Lj. Davidović) (dopunjeno i izmijenjeno izdanje). (1998). Beograd: Učiteljski fakultet.
  - Didaktičko-metodičke osnove vaspitno-obrazovnog rada (prvi autor poglavlja sa S. Milijevićem) u knjizi grupe autora *"Pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke osnove vaspitno-obrazovnog rada"*. (1999). Banja Luka: Društvo pedagoga str. 91-271.

- *Responsibilna nastava.* (2000). Banja Luka: Univerzitet u Banjoj Luci. str. 1-242.
- *Interaktivno učenje II*, koautor u autorskom timu, Banja Luka: Ministarstvo prosvjete RS, 2003, str 1-286
- *Interaktivno učenje učenja IV*, koautor u autorskom timu, Banja Luka:TT centar, 2004, str. 93-161
- *Osnovi pedagogije* (koautorstvo) drugo dopunjeno izdanje, Banja Luka: Komesgrafika, 2004, str. 1-405
- *Inovacije u univerzitetskoj nastavi*, knjiga autorskog tima, Banja Luka, Filozofski fakultet, 2005, str. 47-114; 173-203
- *Teorijsko-izvedbeni model pedagoških inovacija*, koautorstvo u grupi autora, Banja Luka: Filozofski fakultet, 2005
- *Školska pedagogija*, prvi autor u tročlanom timu, prvo izdanje, Užice: Učiteljski fakultet; Banja Luka: Filozofski fakultet, 2006, str. 1-386
- *Inkluzivna nastava.* (2009). Istočno Sarajevo: Filozofski fakultet.
- *Porodična pedagogija* (2010). Banja Luka, Filozofski fakultet i Mostar, Nastavnički fakultet str.1-445
- *Uvod u Pedagogiju i didaktiku* (2010). Koautorstvo sa D.Branković, Comesgrafika str.1-196

A) Izbor naučnih i stručnih radova

1. Ilić, M. (1977). Priroda procesa socijalizacije – vrste i oblici socijalnog učenja, "Bilten", Pedagoški zavod, B. Luka, 3-4.
  2. Ilić, M. (1988). Primjena nastavnih listića u poznavanju prirode. Osijek: "Život i škola" 3
  3. Ilić, M. (1998). Interdisciplinarno obrazovanje metodičara. Beograd: "Pedagogija" br. 2., str. 126-132.
  4. Ilić, M. *Metodološko i stručno-metodičko osposobljavanje nastavnika za individualizaciju učenja u inkluzivnoj nastavi*, Banja Luka "Naša škola" 3-4, str.28-72
  5. *Učenje i poučavanje u inkluzivnoj nastavi* (2007). Banja Luka " Naša škola" 3-4, str.23-46
  6. Ilić, M. (2002). *Unapređivanje, periodizacija razvoja i perspektive individualizovane nastave*, Banja Luka, " Naša škola", XL, 1-2, 2002, str. 45-57.
- Ilić, M. (1976). *Obimnost domaćih zadataka i sedmični ritam radnih sposobnosti učenika*, "Putevi i dostignuća u obrazovanju i vaspitanju", RPPZ Sarajevo, br. 2.
- Ilić, M. (1981). *Potreba i mogućnost organizovanja NRNT u obradi književnog teksta*. Beograd: "Pedagogija", 2.
- Ilić, M. (1982). *Uticaj NRNT u obradi književnog teksta na uspjeh učenika na razumijevanje pročitano teksta*. Sarajevo: "Naša škola", 5-6.

Ilić, M. (1984). *Pedagoška funkcija odjeljenjskog starješine u moralnom razvoju učenika*. Sarajevo: "Naša škola", 5-6.

Ilić, M. (1987). *Vrednovanje rada učenika, nastavnika i vaspitno-obrazovnih organizacija*. Beograd: "Ekonomika obrazovanja" br. 2.

Ilić, M. (1987). *Nastava različitih nivoa težine u poznavanju prirode i društva*, Banja Luka: "Nastava" 7. Ilić, M. (1987). *Utvrdjivanje rezultata vaspitnog rada u odjeljenjskoj zajednici*. Sarajevo: "Naša škola" 3-4-5-6.

Ilić, M. (1988). *Nastava matematike različitih nivoa težine (koautorstvo)*. "Kruševac: "Inovacije, br. 2

Ilić, M. (1995). *Cilj, zadaci i sadržaji vaspitno-obrazovnog rada u uslovima savremenih promjena*. Banja Luka: "Naša škola", br. 1-2, str. 3-21.

Ilić, M. (1998). *Istraživačko-empirijska evaluacija mogućnosti samoučenja korištenjem udžbenika Poznavanje društva za IV razred osnovne škole. Zbornik radova sa naučnog skupa sa međunarodnim učešćem "Vrednosti savremenog udžbenika II"*. Užice: Učitelj

Ilić, M. (1999). *Učenik – centar nastavnog procesa*. Beograd: "Pedagogija" 1-2., str. 60-62. ski fakultet, str. 103-116.

Ilić, M. (1999). *Interaktivna nastava različitih nivoa složenosti – IN RNS. Zbornik "Interaktivno učenje"*, Banja Luka: Ministarstvo prosvjete Republike Srpske, str. 77-108.

Ilić, M. (1999). *Istraživačko-inovaciona nastava (početnog) čitanja i pisanja*. Banja Luka: "Naša škola", br. 3-4, str. 64-72.

Ilić, M. (2000). *Stvaralaštvo učenika u optimalno diferenciranoj nastavi*. Zbornik 6. Vršac: Viša škola za obrazovanje vaspitača, str. 163-169.

Ilić, M. (2000). *Metodski postupci obrade slova*. Banja Luka: "Naša škola", br. 3-4, str. 70-87.

Ilić, M. (2001). *Razvojni tokovi i perspektive individualizovane nastave*. Beograd: "Pedagogija" br. 4, str. 19-30. I

Ilić, M. (2005). *Planiranje efikasne nastave u obrnutom dizajnu*. Banja Luka: Naša škola, br. 1 – 2. str. 141 – 156.

Ilić, M. (2004). *Mjerenje i poboljšanje brzine čitanja naglas i u sebi, te ispitivanja i unapređivanja rada na književnom tekstu. u II knjizi grupe autora Dmitrović, O.P. i saradnici: „Usavršavanje nastavnika“*, Pedagoški fakultet, Bijeljina, str. 157-215.

Ilić, M. (2008). *Interaktivno učenje i djelotvorno poučavanje u inkluzivnoj nastavi. Zbornik radova sa Naučnog skupa „Nauka, kultura i ideologija“*. Banja Luka: Filozofski fakultet, str. 291-311.

Ilić, M. (2007). *Učenje i poučavanje u inkluzivnoj nastavi*. Banja Luka: "Naša škola", br. 3-4, str. 25-88.

Ilić, M. (2008). *Razvijanje kognitivnih sposobnosti učenika u inkluzivnoj nastavi*. Banja Luka: "Naša škola", br. 1-2, str. 5-34.

Ilić, M. (2009). *Obrada novih programskih sadržaja u inkluzivnoj nastavi*. Banja Luka: Filozofski fakultet „Radovi“, br. 12, str. 303-320.

Ilić, M. (2009). Didaktičke osnove i vaspitne vrijednosti obrade kontraverznih nastavnih sadržaja. Zbornik sa Naučnog skupa „*Naučna i duhovna utemeljenost društvenih reformi*“. Banja Luka: Filozofski fakultet, str. 509-523.

Imena članova komisije sa obrazloženjem

Prof. dr. Nenad Suzić, redovni profesor, napisao je sedamnaest autorskih i sedam koautorskih knjiga, 110 naučnih i stručnih radova i 23 novinska članka, od kojih navodimo samo neke od njih:

- Suzić N., (1995): *Osobine nastavnika i odnos učenika prema nastavi*, Banjaluka, NUB Petar Kočić
- Suzić N., (1998): *Kako motivisati učenike*, Srpsko Sarajevo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva,
- Suzić N., (1999): *Interakcija kao vid učenja i poučavanja*, U knjizi *Interaktivno učenje*, Banjaluka, Ministarstvo prosvete RS i UNICEF
- Suzić N., (2005): *Pedagogija za XXI vijek*, Banjaluka, TT centar
- Suzić, N. (1999): *Uticaj kooperativnog učenja na razvoj interpersonalnih sposobnosti i emocionalnosti*, knjiga druga, Interaktivno učenje, Banjaluka, Ministarstvo prosvjete RS i UNICEF
- Suzić, N. (2010): *Pravila pisanja naučnog rada: APA i drugi standardi*. Banjaluka, XBS

Dr Branka Kovačević, docent,

Naučna monografija:

1. Kovačević, B. (2012). *Interaktivna nastava i moralno vaspitanje učenika*. Istočno Sarajevo: Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Filozofski fakultet Pale.

Izbor naučnih radova:

1. Kovačević, B. (2008). Interaktivna nastava i empatija učenika. U Zborniku: *Nauka, kultura i ideologija* (423-435). Banja Luka: Filozofski fakultet.
2. Kovačević, B. (2009). Moralni razvoj učenika u savremenoj školi. U Zborniku: *Buduća škola* (382-401).
3. Kovačević, B. (2010). Vaspitanje moralne autonomije u savremenoj civilizaciji. *Radovi Filozofskog fakulteta* 12 (121-136). Istočno Sarajevo: Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Filozofski fakultet Pale.

Koliko je članovima Komisije poznato, a na osnovu izjave kandidata mr Perice Ivaneka, izjavljujemo da doktorska teza pod nazivom *Uticaj interaktivnog usavršavanja nastavnika za nenasilnu komunikaciju i responsibilnu interakciju na obrazovno-vaspitna postignuća učenika srednje škole* nije prijavljena niti branjena na nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi pod tim nazivom.

3. OCJENA I PRIJEDLOG

Na osnovu svega što je navedeno na prethodnim stranicama, Komisija konstatuje da je kandidat Perica Ivanek magistar edukacijskih nauka, da je objavio naučnu monografiju i tri naučna rada iz području prijavljene teme, da ima višegodišnje istraživačko i stručno-pedagoško iskustvo, te je podoban za izradu doktorske disertacije. Izabrao je društveno i pedagoški aktuelnu, naučno relevantnu i nedovoljno istraženu temu za izradu svoje doktorske disertacije. Obrazloženja teorijske i metodološke koncepcije odabrane teme data u priloženom idejnom projektu pokazuju da su u elaboraciji teme adekvatno primjenjene savremene teorijsko-metodološke paradigme. Planirano studioznije proučavanje prirode i međusobne povezanosti istraživanih varijabli prihvatljivo je i primjereno empirijsko-eksperimentalnim istraživanjima korelacionog tipa. Prijavljena tema je podobna za izradu doktorske disertacije

Sumirajući sve analizirane parametre, Komisija konstatuje da mr Perica Ivanek ispunjava sve uslove predviđene Zakonom o univerzitetu i predlaže Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta i Senatu Univerziteta u Banjoj Luci da donesu odluku o prihvatanju teme doktorske disertacije iz oblasti pedagoških nauka pod nazivom:

„UTICAJ INTERAKTIVNOG USAVRŠAVANJA NASTAVNIKA ZA NENASILNU KOMUNIKACIJU I RESPONSIBILNU INTERAKCIJU NA OBRAZOVNO-VASPITNA POSTIGNUĆA UČENIKA SREDNJE ŠKOLE“.

KOMISIJA:

Prof. dr. Mile Ilić, redovni profesor, Filozofski fakultet u Banjaluci, predsjednik

-----

Prof. dr. Nenad Suzić, redovni profesor, Filozofski fakultet u Banjaluci, član----

-----

Doc. dr. Branka Kovačević, docent, Filozofski fakultet Istočno Sarajevo, član

-----
